

ACC. N:R. M. 12785: 1-9.

Landskap: Småland

Upptecknat av: hantbr. Torgal Johansson

Härad: Östbo

Adress: Nydalarvägen 13, Vänersborg

Socken: Fryele

Berättat av: Densamme

Uppteckningsår: 1953

Född år 1885 i Fryele

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Almqvists sittmöbler.

s. 1-9.

Lw F 94.

(Seckv. sid. 6-9.)

Svar på frågelista L.U.F 94, allmogens sittmöbler
Bänkar: Angående frågorna om bänkar
som sitt- eller -liggplatser i allmogehemmen
kan endast sägas att varken jag eller någon
nu levande person inom arten minns sådana
i bruk. Av "hembygdsliteratur" ser man dock
att sådana bänkar funnits i de gamla
ryggåsstugorna. Likaså "högräte" eller "högstol"
vilken var husfadrens sittplats.

Pallar: Såväl tre- som fyrbenta pallar
minns jag funnas och beagnades i all-
mogehemmen ännu vid sekelskiftet 1900.

Några olika typer pallar avbildade å sid. 6

Stolar: De stolar som man inom arten
använde under 1800-talet, och tidigare voro
vanligen snidade. Stolar med vissa delar
av svarvat gods voro då sällsynta.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Luf. 94.

Det fanns inom arten s. k. stalmakare.
(och de tillverkade ju också enklare möbler såsom
sängar, soffor, bord, skåp m. m.)

I Hagshult sin (av Fryele pastorat) i län
Gräshult levde och arbetade under 1800-talet
en snickare Ljökvisst, även kallad "Höjjsläm".
Han tillverkade på sin tid mycket enklare
möbler och stolar, och försökte sig även
på tillverkning av orglar. Av hans stolar
och andra möbler finnas ännu en del
kvar i enklare allmogehem.

Stolarna av äldre typ än Ljökvissts
hade olika namn allt efter form och
utförande. Strykstol: (styästol) / Karmstol:
(Karmstol) / Kullerstol: (brunpall) och
"nattstol" som var avsedd att användas som
klarett för barn och sjuka personer.

De äldre stoltyperna som jag icke
känner tillverkarens namn äro avbildade
å sid. 7. Sjökvists stolar å sid. 7.
Hem.äg. Johan Svensson Forrebo Fryele s:n,
född år 1854 i Leda Fryele s:n, började vid
23 års ålder tillverka pinnstolar.

I början trampade han varven, sedan satte
han varven intill träsverksvandringen
och körde den med häst eller oxar.

Senare byggde han en verkstad vid ett
vattenfall vid Granarydsbräcken och hade
ett par pojkar som stodo där och varrade
stolpinnar, av vilka en del sattes samman
till stolar, gungstolar och bord, en del stol-
pinnar kördes den 7 mil långa vägen
med häst till Jönköping och såldes.
Det åtgick 4 dagar för sådana resor.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

3

och 40-50 kr. kunde han på för ett
lars stolpinnar där. Det första dussin
stolar som framställdes på hans verkstad
kostade 7 kr. Sedermere steg priset till 12 kr.
pr. dussin, dessa stolar voro omålade d.v.s.
trävita. Det åtgick 168 svarvade pinnar
till 1 dussin stolar. Denna mängd stolpinnar
kallades "en gång". Stolpinnarna svarvades
av björk. Till sitsen användes stundom
furu - stundom björkpland, likaså till tvärrstycket
som sammanhöll pinnarnas övre ändar vid
ryggstödet. En något tränär var svarvare
kunde på 3 1/2 timma färdigvarva "en gång"
= 168 stolpinnar, och hade i arbetelön 50 öre
pr. "gång". På till ett dussin stolar kostade omkr. 5 kr.
Svenssons stolar voro ej polerade, men ofta
hade han en målare från Värnamo,

Karl Finnander, hos sig som målade stolar.
vant. i mörkbrun färg, lite vita ränder
å längs med ryggstödet's pinnar, och vita
ringar här och där runt stegpinnarna
samt ett i guldkronans målat ornament på sits
och ryggstödet's överstycke.

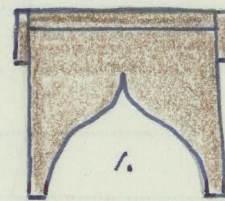
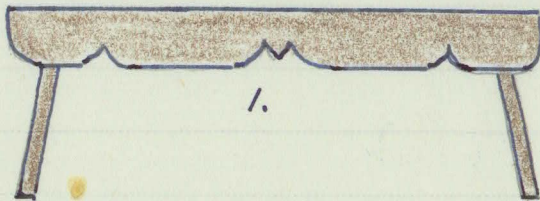
Johan Svensson avled år 1934 omkr. 80 år gammal.
Sedan slutet av 1890-talet så han skaffade sig
en lantgård, där han stolarmakeriet som bisyssla.
I januari månad 1891 startade fabrikör B. Lennberg
Värnans stolfabrik och sedan gick det inte
för hantverkare på landet att kunna
framställa stolar så billigt att arbetet lönsade
sig. Man kunde köpa stolarna billigare
från fabriken i Värnamo.

M. 12785: 6.

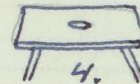
Landskap: Småland Berättare: upptecknaren
 Härad: Östbo Berättarens yrke: lantbrukare
 Socken: Fryele Berättarens adress: Värnamo
 Uppteckningsår: 1953 Född år 1885 i Fryele

Upptecknare: Fingal Johansson, Nydalavägen 13, Värnamo

Svepepallen användes då man lindade småbarn.
 (schvepptä) Som pallen var omkr. 1 m. lång hade
 man god plats för sig själv, barn och lindor m.m.

1. = svepepall.

2 = brudpall.

3 = trebent pall. 4 = mjölkpall

6

M. 12785: 7.

Landskap:

Småland

Berättare:

upptecknaren

Härad:

Östbo

Berättarens yrke:

lantbrukare

Socken:

Fryele

Berättarens adress:

Värnamo

Uppteckningsår:

1953

Född år

1885 i Fryele

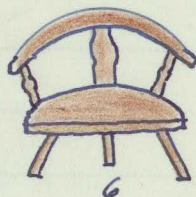
Upptecknare:

Fingal Johansson, Nydalarvägen 13, Värnamo

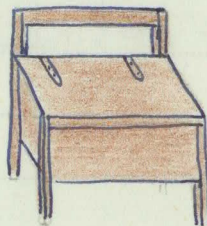

5 = stol av Ljökrist.

Stolarna brunfärgades genom
att gnida med en i skedvatten doppad trasa

6 = stol av äldre typ.

"nattstol."

oljemålad i gultåker
med brun tillvatt

M 12785: 8.

Landskap: *Småland*

Berättare: *upptecknaren*

Härad: *Ästbo*

Berättarens yrke: *lantbrukare*

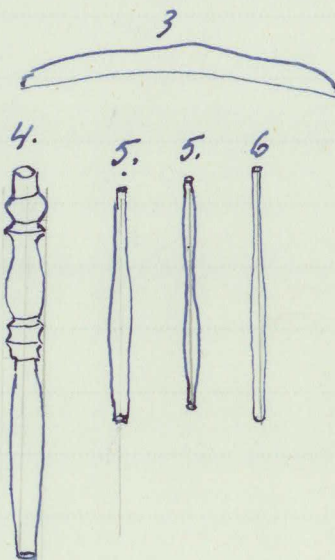
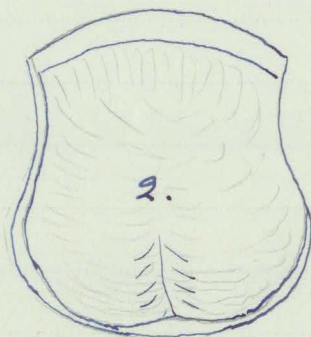
Socken: *Fryele*

Berättarens adress: *Värnamo*

Uppteckningsår: *1953*

Född år *1885* i *Fryele*

Upptecknare: *Fingal Johansson, Nydalarvägen 13, Värnamo.*

1 = Pinnstol; Johan Svenssons
2 = sits. 3 = tvärstycke för ryggstöd
4 = steg. 5 = pinnar att hålla ihop steg-
pinnarna. 6 = pinnar till ryggstödet.

M. 12785: 9,

Landskap: Småland

Berättare: upptecknaren

Härad: Östbo

Berättarens yrke: lantbrukare

Socken: Fryele

Berättarens adress: Värnamo

Uppteckningsår: 1953

Född år 1885 i Fryele

Upptecknare: Fingal Johansson, Nydalarvägen 13, Värnamo

Gungstol: Johan Svenssons fabrikat. Sådana tillverkades
ock vid Värnamo stolfabrik, vant vore de lackerade
i svart färg. Gungstolar med spiralfjädrar
s. k. "amerikanska" kommo i bruk vid tiden omkr.
senaste sekelöfvet. Från stolfabriken i Värnamo
kunde man köpa dem.

Ifyll ovanstående uppgifter! Skriv uppteckningen endast på den linjerade sidan!